รัฐสภาไทย ตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ปัทมา สูบกำปัง

สถาบันพระปกเกล้า
เมษายน 2552

รัฐสภาไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ปัทมา สูบกำปัง

ลิขสิทธิ์ สถาบันพระปกเกล้า

ISBN : 978-974-449-426-9

สวพ. 52-17-500.0

พิมพ์ครั้งที่ 1 เมษายน 2552 จำนวนพิมพ์ 500 เล่ม

บรรณาธิการ ดร.ถวิลวดี บุรีกุล

ประสานงาน วลัยพร ล้ออัศจรรย์

จัดพิมพ์โดย สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า
อาคารศูนย์สัมมนา ชั้น 5
สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.)
47/101 หมู่ 4 ถนนติวานนท์ ตำบลตลาดขวัญ
อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000
โทรศัพท์ 0 - 2527 - 7830 – 9
โทรสาร 0 - 2527 - 7824
http://www.kpi.ac.th

พิมพ์ที่ บริษัท เอ.พี. กราฟิค ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด
745 ถนนนครไชยศรี แขวงนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทรศัพท์ 02 - 243 - 9040 - 4
โทรสาร 02 - 243 - 3225
นายเอนก ตาดอุไร ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

คำนำ

หนังสือ **"รัฐสภาไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550"** เป็นหนังสือที่นำเสนอข้อมูลสรุปเกี่ยวกับรัฐสภาของประเทศไทย ใน 2 ประเด็นหลัก คือ (1) โครงสร้าง องค์ประกอบและที่มา และ (2) อำนาจหน้าที่ ทั้งนี้ โดยยึดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นหลัก

การนำเสนอเนื้อหาสาระในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนมุ่งนำเสนอตามประเด็นหลักที่กล่าวมาแล้ว เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับผู้สนใจทั่วไปหรือผู้เกี่ยวข้อง รวมไปถึงผู้ที่ประสงค์จะศึกษาในเชิงลึกต่อไป ซึ่งการศึกษาวิเคราะห์ในแต่ละหัวข้อหรือแต่ละเรื่องนั้น จำเป็นต้องศึกษาจากกฎหมาย กฎ รวมไปถึงข้อบังคับการประชุมของสภา และเอกสารหลักฐานอื่นๆ อีกจำนวนมาก

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์อยู่บ้าง อย่างน้อยก็เพื่อความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นต่อรัฐสภาไทย มีส่วนช่วยเติมเต็มหรือให้ภาพโดยรวมเกี่ยวกับรัฐสภา ในฐานะที่เป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยมาอย่างยาวนาน และหากมีข้อผิดพลาดบกพร่องประการใด ผู้เขียนยินดีน้อมรับคำแนะนำเพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เมษายน 2552

สารบัญ

1. โครงสร้าง องค์ประกอบ และที่มาของสมาชิกรัฐสภา 3

1.1 สภาผู้แทนราษฎร 4

1.2 วุฒิสภา 5

2. อำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา 13

2.1 สภาผู้แทนราษฎร 14

2.2 วุฒิสภา 24

รัฐสภาไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ในระบบรัฐสภา (Parliamentary System) ซึ่งเป็นระบบสภาคู่ (Bicameral System) คือรัฐสภา ประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มีสมาชิกรวมจำนวนทั้งสิ้น 630 คน

๑

โครงสร้าง องค์ประกอบ และที่มาของสมาชิกรัฐสภา

1. โครงสร้าง องค์ประกอบ และที่มาของสมาชิกรัฐสภา

แบ่งนำเสนอโครงสร้าง องค์ประกอบและที่มาของสมาชิกรัฐสภา เป็น 2 ส่วน ตามโครงสร้างของรัฐสภา ดังนี้

1.1 สภาผู้แทนราษฎร

ประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท จำนวนรวม 480 คน ดังนี้

ประเภทแรก **สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง** จำนวน 400 คน ทั้งนี้ โดยแบ่งเขตเลือกตั้งเป็นเขตละไม่เกิน 3 คน และผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เท่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น

ประเภทที่สอง **สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วน** จำนวน 80 คน ทั้งนี้ โดยแบ่งเขต เลือกตั้งเป็น 8 กลุ่มจังหวัด ให้แต่ละกลุ่มจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง และแต่ละเขตให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 10 คน ทั้งนี้ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกพรรคการเมืองที่จัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นได้ 1 เสียง

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เมื่อวันอาทิตย์ที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 คณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณากำหนดเขตเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

เป็น 157 เขต ส่วนการเลือกตั้งแบบสัดส่วนนั้น แบ่งเขตเลือกตั้งเป็น 8 เขตเลือกตั้ง ตามกลุ่มจังหวัด 8 กลุ่ม [1]

1.2 วุฒิสภา

ประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท จำนวนรวม 150 คน ซึ่งสมาชิกวุฒิสภา มาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด จังหวัดละหนึ่งคน และมาจากการสรรหาเท่ากับจำนวนรวมข้างต้นหักด้วยจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง ดังนี้

ประเภทแรก **สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด** จังหวัดละ 1 คน ฉะนั้นเมื่อมีจังหวัด 76 จังหวัด จึงมีสมาชิกวุฒิสภาประเภทนี้รวมจำนวน 76 คน

ประเภทที่สอง **สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหา** จำนวน 74 คน ทั้งนี้โดยให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา ดำเนินการสรรหาและคัดเลือกจากบัญชีรายชื่อที่คณะกรรมการการเลือกตั้งรวบรวมมาจากการเสนอชื่อขององค์กรในภาควิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาชีพ และภาคอื่นที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา ซึ่งต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับบัญชีรายชื่อจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ทั้งนี้ **คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา** ประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประธานกรรมการ

---

[1] ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัดสำหรับการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ลงวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ.2550 และประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง กำหนดเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วน ลงวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ.2550

ตรวจเงินแผ่นดิน ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกามอบหมาย จำนวน 1 คน และตุลาการในศาลปกครองสูงสุดที่ที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุดมอบหมาย จำนวน 1 คน [2]

ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา รวมทั้งกระบวนการคัดเลือกและแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภานั้น ให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550

นอกจากมีความแตกต่างกันในส่วนของโครงสร้าง องค์ประกอบ และที่มาดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในส่วนของ**คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม**ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาก็มีความแตกต่างกัน โดยสรุปแล้วรัฐธรรมนูญกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีคุณวุฒิสูงกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่สังกัดหรือเกี่ยวข้อง หรือต้องเป็นอิสระและปลอดจากการเมือง ดังที่ปรากฏในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาตราต่างๆ

บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร [3]

1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

3) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียง

---

[2] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 113

[3] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 101

พรรคการเมืองเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 90 วันนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่กรณีที่มีการเลือกตั้งทั่วไปเพราะเหตุยุบสภา ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งติดต่อกันไม่น้อยกว่า 30 วัน นับถึงวันเลือกตั้ง

4) ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ด้วย คือ มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วติดต่อกันไม่น้อยกว่า 5 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง หรือเป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง หรือ เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งติดต่อกันไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือ เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งติดต่อกันไม่น้อยกว่า 5 ปี

5) ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบสัดส่วนต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตาม 4) ด้วย แต่ลักษณะดังกล่าวในกรณีใดที่กำหนดถึงจังหวัดให้หมายถึงกลุ่มจังหวัด

6) คุณสมบัติอื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเปน็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร [4]

1) ติดยาเสพติดให้โทษ

2) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต

---

[4] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 102

3) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต นักบวช หรืออยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง หรือวิกลจริต จิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ

4) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

5) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึง 5 ปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

6) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

7) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

8) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมือง

9) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

10) เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้ว ยังไม่เกิน 2 ปี

11) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ

12) เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

13) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเนื่องจากจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินหนี้สิน หรือจงใจยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

14) เคยถูกวุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง

ส่วนบุคคลผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการเสนอชื่อเพื่อเข้ารับการสรรหาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร [5]

1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีบริบูรณ์ในวันสมัครรับเลือกตั้งหรือวันที่ได้รับการเสนอชื่อ

3) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

4) ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง ต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(ก) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วติดต่อกันไม่น้อยกว่า 5 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

(ข) เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง

(ค) เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งติดต่อกันไม่น้อยกว่า 5 ปีการศึกษา

---

[5] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 115

(ง) เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งติดต่อกันไม่น้อยกว่า 5 ปี

5) ไม่เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

6) ไม่เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง หรือเคยเป็นสมาชิกหรือเคยดำรงตำแหน่งและพ้นจากการเป็นสมาชิกหรือการดำรงตำแหน่งใดๆ ในพรรคการเมืองมาแล้วยังไม่เกิน 5 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งหรือวันที่ได้รับการเสนอชื่อ

7) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่เกิน 5 ปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งหรือวันที่ได้รับการเสนอชื่อ

8) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

9) ไม่เป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นซึ่งมิใช่สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือเคยเป็นแต่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วยังไม่เกิน 5 ปี

นอกจากนี้ สมาชิกวุฒิสภาจะเป็นรัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญมิได้ และบุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 2 ปี จะเป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมิได้ [6]

---

[6] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 116

กล่าวโดยสรุปเปรียบเทียบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาได้ดังนี้

- ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการเสนอชื่อเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 40 ปีบริบูรณ์ ในขณะที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ และต้องจบการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า แต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นไม่จำเป็นต้องจบการศึกษาในระดับดังกล่าวก็ได้
- ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการเสนอชื่อเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการเสนอชื่อเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่เป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองหรือเคยเป็นสมาชิกหรือเคยดำรงตำแหน่งและพ้นจากการเป็นสมาชิกหรือการดำรงตำแหน่งใดๆ ในพรรคการเมืองมาแล้วยังไม่เกิน 5 ปี
- ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการเสนอชื่อเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพ้นจากตำแหน่งมาแล้วไม่เกิน 5 ปี
- ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือได้รับการเสนอชื่อเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่เป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นซึ่งมิใช่สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือเคยเป็นแต่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วยังไม่เกิน 5 ปี
- สมาชิกวุฒิสภาจะเป็นรัฐมนตรี ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญมิได้

- บุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกิน 2 ปี จะเป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมิได้

ส่วนหลักเกณฑ์ วิธีการ และกระบวนการ ขั้นตอนเกี่ยวกับการควบคุมและดำเนินการจัดการเลือกตั้งนั้น กำหนดไว้ใน**พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ** ได้แก่

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550

ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญกำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ในการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา รวมทั้งการสรรหาและคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภานั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ออกกฎเกณฑ์ ระเบียบ ประกาศ รวมทั้งคำสั่งเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปโดยเรียบร้อยและสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

2

อำนาจหน้าที่ของ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

2. อำนาจหน้าที่ของ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

แม้ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา จะมีที่มาที่แตกต่างกัน บางส่วนมาจากการสรรหาและแต่งตั้ง และแม้ในส่วนที่มาจากการเลือกตั้งก็เป็นการเลือกตั้งที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็แบ่งเป็น 2 แบบ คือการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและการเลือกตั้งแบบสัดส่วน ในขณะที่การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาก็เป็นอีกระบบหนึ่ง

แต่รัฐธรรมนูญได้กำหนดรับรองสถานะของสมาชิกรัฐสภาทั้งหมด ไม่ว่าจะมาจากการเลือกตั้งในระบบใด หรือมิได้มาจากการเลือกตั้งก็ตาม ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเป็น **"ผู้แทนปวงชนชาวไทย"** ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติ มอบหมาย หรือความครอบงำใดๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาได้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะ "สภาล่าง" และ "สภาบน" ได้อย่างสอดคล้องกับหลักการปกครองในระบบรัฐสภา รัฐธรรมนูญกำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาไว้แตกต่างกัน ดังจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 สภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎรในฐานะ "สภาล่าง" มีบทบาทอำนาจหน้าที่หลัก 4 ด้าน ได้แก่

(1) ด้านนิติบัญญัติ

(2) ด้านควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน

(3) ด้านการเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทย

(4) ด้านการพิจารณาให้ความเห็นชอบเรื่องต่างๆ

ทั้งนี้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) ด้านนิติบัญญัติ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในฐานะเป็นสภาล่างมีอำนาจหน้าที่หลักในด้านนิติบัญญัติ ดังนี้

(1.1) เสนอร่างพระราชบัญญัติและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ[7] โดยที่

(1.1.1) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 20 คน ร่วมกันเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติเพื่อให้รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบได้

(1.1.2) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

---

[7] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 139 มาตรา 142 และมาตรา 143

ทั้งนี้ กรณีเป็นร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวด้วยการเงิน จะเสนอได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากนายกรัฐมนตรี

(1.2) พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และร่างแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ [8]

(1.3) พิจารณาอนุมัติพระราชกำหนด ซึ่งเมื่อมีการประกาศใช้บังคับพระราชกำหนดแล้ว ให้คณะรัฐมนตรีเสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาโดยไม่ชักช้า หากสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่อนุมัติ พระราชกำหนดนั้นก็ตกไปโดยไม่ต้องส่งให้วุฒิสภาพิจารณา แต่ถ้าสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติแล้วส่งให้วุฒิสภาพิจารณา วุฒิสภาไม่อนุมัติ ให้ส่งกลับไปยังสภาผู้แทนราษฎรเพื่อยืนยันการอนุมัติอีกครั้ง หากสภาผู้แทนราษฎรมีมติยืนยันด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป [9]

(1.4) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ [10]

(1.4.1) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรร่วมกับสมาชิก

---

[8] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 142 มาตรา 146 - 152

[9] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 184 และมาตรา 186

[10] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 291

วุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ โดยที่ญัตติดังกล่าวต้องไม่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐ

(1.4.2) รัฐสภาพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม กล่าวคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ร่วมกันพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในที่ประชุมรัฐสภาโดยพิจารณาเป็น 3 วาระคือ

วาระที่ 1 ขั้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย ซึ่งต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

วาระที่ 2 ขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ซึ่งต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมด้วย ซึ่งมติเห็นชอบต้องได้รับคะแนนเสียงข้างมาก

วาระที่ 3 ขั้นพิจารณาให้ความเห็นชอบ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย ซึ่งต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญ จำนวนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

(2) ด้านควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน

สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งเป็นกลไกการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance) ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารตามระบบรัฐสภา ดังนี้

(2.1) การตั้งกระทู้ถาม โดยที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิตั้งกระทู้ได้ 2 ประเภทคือ [11]

(2.1.1) กระทู้ถามทั่วไป ซึ่งเป็นการตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีเกี่ยวกับงานในหน้าที่ โดยที่รัฐมนตรีมีสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

(2.1.2) กระทู้ถามสด โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรก่อนเริ่มประชุมว่าจะถามนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีในการบริหารราชการแผ่นดินเรื่องที่เป็นปัญหาสำคัญที่อยู่ในความสนใจของประชาชน หรือเป็นเรื่องที่กระทบถึงประโยชน์ของประเทศชาติหรือประชาชน หรือเป็นเรื่องเร่งด่วน ทั้งนี้ โดยไม่ต้องระบุคำถาม และให้ถามและตอบกระทู้ดังกล่าวได้สัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งกระทู้ถามด้วยวาจาได้เรื่องละไม่เกิน 3 ครั้ง

---

[11] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 156 และมาตรา 157

(2.2) การอภิปรายทั่วไป สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินผ่านการอภิปรายทั่วไป ได้ 4 ประเภท คือ [12]

(2.2.1) การอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี โดยที่ต้องเสนอชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อไปด้วย

เมื่อมีการเสนอญัตติแล้ว จะมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรมิได้ และหากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีที่มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้ยื่นคำร้องขอให้ถอดถอนนายกรัฐมนตรีออกจากตำแหน่งก่อนการเสนอญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจ

(2.2.2) การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 6 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลได้ โดยที่หากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของรัฐมนตรีให้ยื่นคำร้องขอให้

---

[12] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 158 - มาตรา 160 และมาตรา 179

ถอดถอนรัฐมนตรีออกจากตำแหน่งก่อนการเสนอญัตติอภิปรายไม่ไว้วางใจ

(2.2.3) การอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี กรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมิได้อยู่ในพรรคการเมืองที่สมาชิกในสังกัดของพรรคนั้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมีจำนวนไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีได้ ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีได้ หากคณะรัฐมนตรีบริหารราชการแผ่นดินเกินกว่า 2 ปีแล้ว

(2.2.4) การอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ กรณีมีปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควรจะฟังความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา นายกรัฐมนตรีจะแจ้งไปยังประธานรัฐสภาขอให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา โดยไม่มีการลงมติได้

(2.3) การตั้งคณะกรรมาธิการ โดยที่สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งเป็นคณะกรรมาธิการสามัญ และมีอำนาจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือบุคคลที่มิได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งเป็นคณะกรรมาธิการวิสามัญ

เพื่อกระทำกิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรได้ [13]

(3) ด้านการเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทย

รัฐธรรมนูญกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย โดยไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติ มอบหมาย หรือความครอบงำใดๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีเอกสิทธิ์ ความคุ้มกัน รวมทั้งหลักประกันความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ด้านต่างๆ ด้วย [14]

(4) ด้านการพิจารณาให้ความเห็นชอบเรื่องต่างๆ

นอกจากบทบาทอำนาจหน้าที่หลักด้านต่างๆ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น รัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐสภามีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาให้ความเห็นชอบเรื่องต่างๆ กล่าวคือ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ร่วมกันพิจารณาให้ความเห็นชอบเรื่องต่างๆ ในที่ประชุมรัฐสภา อาทิเช่น

(4.1) รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม โดยมติให้ความเห็นชอบต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา แต่ถ้าอยู่ในระหว่างที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้วุฒิสภาทำหน้าที่รัฐสภา ซึ่งมติให้

---

[13] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 135

[14] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 122 มาตรา 126 วรรคท้าย มาตรา 130 และมาตรา 131

ความเห็นชอบต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ [15]

(4.2) รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก และสัญญาอื่นที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศ อย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรืองบประมาณของประเทศ ซึ่งรัฐสภาต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 60 วันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง [16]

(4.3) รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบกรอบการเจรจาในการทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งเสนอและชี้แจงโดยคณะรัฐมนตรี [17]

(4.4) รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติอีกครั้งหนึ่ง ในกรณีที่เป็นร่างพระราชบัญญัติซึ่งคณะรัฐมนตรีระบุไว้ในการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาก่อนเข้าบริหารประเทศว่าจำเป็นต่อการบริหารราชการแผ่นดิน และไม่ได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรด้วยคะแนนเสียงที่ไม่ให้

---

[15] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 189

[16] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 190 วรรค 2

[17] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 190 วรรค 3

ความเห็นชอบไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ [18]

(4.5) รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม หรือร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบต่อไปได้ ภายหลังจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป ทั้งนี้ ตามที่คณะรัฐมนตรีชุดใหม่ร้องขอภายใน 60 วันนับแต่วันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรก [19]

(4.6) รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบการเสนอแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามที่คณะองคมนตรีเสนอ ในกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้ง หรือพระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะหรือเพราะเหตุอื่น [20]

(4.7) รัฐสภาร่วมในพิธีปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ [21]

(4.8) รัฐสภาพิจารณารับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พุทธศักราช 2467 [22]

---

[18] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 145

[19] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 153 วรรค 2

[20] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 19 วรรค 1

[21] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 21 วรรค 1

[22] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 22 วรรค 2

(4.9) รัฐสภาพิจารณารับทราบการแต่งตั้งพระรัชทายาท และรัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบการเสนอแต่งตั้งพระรัชทายาทเป็นผู้สืบราชสันตติวงศ์ [23]

(4.10) รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบการประกาศสงครามของพระมหากษัตริย์ [24]

2.2 วุฒิสภา

วุฒิสภาในฐานะ "สภาบน หรือสภาสูง" หรือ "สภาตรวจสอบ" หรือ "สภากลั่นกรอง" มีบทบาทอำนาจหน้าที่หลัก 7 ด้าน ได้แก่

(1) ด้านนิติบัญญัติ

(2) ด้านควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน

(3) ด้านการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

(4) ด้านการเลือกหรือให้ความเห็นชอบบุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระและศาล

(5) ด้านการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง

(6) ด้านการเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทย

(7) ด้านการพิจารณาให้ความเห็นชอบเรื่องต่างๆ

ทั้งนี้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

---

[23] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 23 วรรค 1 และ 2

[24] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 189 วรรค 1

(1) ด้านนิติบัญญัติ

บทบาทอำนาจหน้าที่ด้านนิติบัญญัติของวุฒิสภามี 6 ประการ ได้แก่

(1.1) กลั่นกรองร่างกฎหมายที่ผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ซึ่งวุฒิสภาต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน แต่ถ้าเป็นร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวด้วยการเงิน ต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน ส่วนร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย ต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 20 วัน [25]

(1.2) พิจารณาอนุมัติพระราชกำหนด ซึ่งเมื่อมีการประกาศใช้บังคับพระราชกำหนดแล้ว ให้คณะรัฐมนตรีเสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ หากสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติ พระราชกำหนดนั้นก็ตกไปโดยไม่ต้องส่งให้วุฒิสภาพิจารณา แต่ถ้าสภาผู้แทนราษฎรอนุมัติแล้วส่งให้วุฒิสภาพิจารณา วุฒิสภาไม่อนุมัติ ให้ส่งกลับไปยังสภาผู้แทนราษฎรเพื่อยืนยันการอนุมัติอีกครั้ง หากสภาผู้แทนราษฎรมีมติยืนยันด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ให้พระราชกำหนดมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป [26]

---

[25] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 146 มาตรา 147 และมาตรา 168

[26] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 184 และมาตรา 186

(1.3) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ซึ่งวุฒิสภาและสมาชิกวุฒิสภามีบทบาทอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมใน 2 ส่วน [27] ดังนี้

(1.3.1) สมาชิกวุฒิสภาร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเข้าชื่อเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

(1.3.2) รัฐสภาพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งหมายถึงสมาชิกวุฒิสภาร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรร่วมกันพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในที่ประชุมรัฐสภาโดยพิจารณาเป็น 3 วาระคือ

- วาระที่ 1 ขั้นรับหลักการ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย ซึ่งต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

- วาระที่ 2 ขั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ซึ่งต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เข้าชื่อเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมด้วย ซึ่งมติเห็นชอบต้องได้รับคะแนนเสียงข้างมาก

---

[27] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 291

➪ วาระที่ 3 ขั้นพิจารณาให้ความเห็นชอบ ให้ใช้วิธีเรียกชื่อและลงคะแนนโดยเปิดเผย ซึ่งต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญ จำนวนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

(1.4) สมาชิกวุฒิสภาร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญได้ [28]

(1.5) กรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มีผลให้ข้อความดังกล่าวเป็นอันตกไปนั้น ให้ส่งกลับคืนสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเพื่อพิจารณา ตามลำดับ โดยที่ให้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวเพื่อมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งมติในการแก้ไขเพิ่มเติมให้ใช้คะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา [29]

(1.6) กรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติและพระราชทานคืนมายังรัฐสภา หรือเมื่อพ้น 90 วันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา ให้รัฐสภาประชุมปรึกษาร่างพระราชบัญญัตินั้นใหม่ หากรัฐสภามีมติยืนยันด้วยคะแนน

---

[28] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 139 (2)

[29] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 141 วรรค 3

เสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าฯ อีกครั้งหนึ่ง [30]

(2) ด้านควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน

การควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินเป็นบทบาทอำนาจหน้าที่หลักของ "รัฐสภา" ตามกลไกการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance) ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารของระบบรัฐสภา ซึ่งวุฒิสภาเป็นส่วนหนึ่งของรัฐสภา รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มีบทบาทอำนาจหน้าที่ในด้านควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินด้วย

อย่างไรก็ตาม การควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินของวุฒิสภานั้น มิได้เหมือนกับสภาผู้แทนราษฎรไปทั้งหมด ดังนี้

(2.1) การตั้งกระทู้ถาม โดยที่สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ ซึ่งรัฐมนตรีมีสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน [31]

(2.2) การอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาโดยไม่มีการลงมติ โดยที่สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภา เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลง

---

[30] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช มาตรา 151

[31] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 156

ข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินโดยไม่มีการลงมติได้ ซึ่งการขอเปิดอภิปรายทั่วไปนี้กระทำได้เพียงครั้งเดียวในสมัยประชุมหนึ่ง [32]

(2.3) การอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาโดยไม่มีการลงมติ กรณีมีปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน นายกรัฐมนตรีจะแจ้งไปยังรัฐสภาขอให้เปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา เพื่อขอรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งรัฐสภาจะลงมติในปัญหาที่อภิปรายมิได้ [33]

(2.4) การตั้งคณะกรรมาธิการ โดยที่วุฒิสภามีอำนาจเลือกสมาชิกตั้งเป็นคณะกรรมาธิการสามัญ และเลือกสมาชิกหรือบุคคลที่มิได้เป็นสมาชิกตั้งเป็นคณะกรรมาธิการวิสามัญเพื่อกระทำกิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา แล้วรายงานต่อวุฒิสภา โดยที่มติตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญนั้น ต้องระบุกิจการหรือเรื่องให้ชัดเจนและไม่ซ้ำหรือซ้อนกัน [34]

(3) ด้านการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญกำหนดให้วุฒิสภาและสมาชิกวุฒิสภามีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ดังต่อไปนี้

---

[32] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 161

[33] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 179

[34] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 135

(3.1) สมาชิกวุฒิสภาร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยกรณีที่เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย [35]

(3.2) สมาชิกวุฒิสภาร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยกรณีที่เห็นว่าร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา หรือร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภามีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ภายหลังจากวุฒิสภาหรือรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว แต่ก่อนที่จะประกาศในราชกิจจานุเบกษา [36]

(3.3) ประธานวุฒิสภามีสิทธิเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้พิจารณาวินิจฉัยในกรณีที่เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอหรือส่งให้พิจารณานั้น มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ [37]

---

[35] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 154

[36] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 155

[37] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 149 วรรค 2

(3.4) สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา มีสิทธิเข้าชื่อเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยกรณีที่เห็นว่า การพิจารณา การเสนอ การแปรญัตติ หรือการกระทำด้วยประการใดๆ ที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมาธิการมีส่วนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในการใช้งบประมาณรายจ่าย [38]

(3.5) สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา มีสิทธิเข้าชื่อเสนอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดมิได้ออกเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดพิบัติสาธารณะ หรือเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ [39]

(3.6) สมาชิกวุฒิสภาร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยกรณีที่มีปัญหาว่าหนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีเขตอำนาจตามหนังสือสัญญาหรือตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือจะต้องออก

---

[38] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 168 วรรค 6 และวรรค 7

[39] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 185

พระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา หรือมีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุนหรืองบประมาณของประเทศ [40]

(4) ด้านการเลือกหรือให้ความเห็นชอบบุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระและศาล

วุฒิสภามีบทบาทอำนาจหน้าที่ในด้านการเลือกและให้ความเห็นชอบบุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระและศาล ดังต่อไปนี้

(4.1) วุฒิสภาพิจารณาเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 คน ซึ่งไม่เป็นข้าราชการตุลาการให้ดำรงตำแหน่งกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม [41]

(4.2) วุฒิสภาพิจารณาเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 คน ให้ดำรงตำแหน่งกรรมการตุลาการศาลปกครอง [42]

(4.3) วุฒิสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งและการให้อัยการสูงสุดพ้นจากตำแหน่ง ภายหลังจากที่คณะกรรมการอัยการมีมติ [43]

(4.4) วุฒิสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคล เพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการการเลือกตั้ง ทั้งนี้ จากที่คณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งพิจารณาสรรหาแล้วเสนอรายชื่อ

---

[40] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 190 วรรคท้าย

[41] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 221

[42] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 226

[43] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 255 วรรค 3

จำนวน 3 คน และที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาสรรหาแล้วเสนอรายชื่อ จำนวน 2 คน [44]

เมื่อวุฒิสภามีมติให้ความเห็นชอบบุคคลตามที่เสนอมา ให้บุคคลดังกล่าวประชุมเลือกกันเอง ให้ 1 คน เป็นประธานกรรมการการเลือกตั้ง และแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบเพื่อนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้ง

หากวุฒิสภามีมติไม่ให้ความเห็นชอบบุคคลใด ให้ส่งรายชื่อนั้นกลับไปให้คณะกรรมการสรรหากรรมการการเลือกตั้งหรือที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการสรรหาใหม่ หากมีมติยืนยันตามมติเดิมด้วยคะแนนเอกฉันท์หรือด้วยคะแนนไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา แล้วแต่กรณี ให้ดำเนินการเพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการการเลือกตั้งต่อไป

(4.5) วุฒิสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ในส่วนของผู้ทรงคุณวุฒิสาขานิติศาสตร์ จำนวน 2 คน และผู้ทรงคุณวุฒิสาขารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ หรือสังคมศาสตร์อื่น จำนวน 2 คน [45]

(4.6) วุฒิสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคล เพื่อแต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการแผ่นดิน ทั้งนี้ จากที่คณะกรรมการสรรหา

---

[44] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 231

[45] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 206 ประกอบมาตรา 205

ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณาสรรหาแล้วเสนอรายชื่อ จำนวน 3 คน [46]

(4.7) วุฒิสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคล เพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทั้งนี้ จากที่คณะกรรมการสรรหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาสรรหาแล้วเสนอรายชื่อ จำนวน 9 คน [47]

(4.8) วุฒิสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคล เพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ทั้งนี้ จากที่คณะกรรมการสรรหากรรมการตรวจเงินแผ่นดินพิจารณาสรรหาแล้วเสนอรายชื่อ จำนวน 7 คน [48]

(4.9) วุฒิสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคล เพื่อแต่งตั้งเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทั้งนี้ จากที่คณะกรรมการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาสรรหาแล้วเสนอ รายชื่อ จำนวน 7 คน [49]

ทั้งนี้ การพิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตามข้อ (4.5), ผู้ตรวจการแผ่นดิน ตามข้อ (4.6), กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามข้อ (4.7), กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ตามข้อ (4.8) และกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามข้อ (4.9) นั้น เมื่อวุฒิสภามีมติให้ความเห็นชอบบุคคลตามที่เสนอมา ให้ประธานวุฒิสภา

---

[46] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 243

[47] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 246

[48] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 252

[49] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 256

นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้ง แต่ถ้าวุฒิสภามีมติไม่ให้ความเห็นชอบบุคคลใด ให้ส่งรายชื่อนั้นกลับไปให้คณะกรรมการสรรหา เพื่อดำเนินการสรรหาใหม่ หากคณะกรรมการสรรหามีมติยืนยันตามมติเดิมด้วยคะแนนเอกฉันท์ ให้ส่งรายชื่อนั้นให้ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป

(5) ด้านการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง

รัฐธรรมนูญกำหนดให้วุฒิสภามีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการพิจารณา**ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ**

ในกรณีที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการหรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง [50]

นอกจากนี้ วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาและมีมติให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพ้นจากตำแหน่ง ในกรณีที่กระทำการขาดความเที่ยงธรรม จงใจฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือมีพฤติการณ์ที่เสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของการดำรงตำแหน่งอย่างร้ายแรง [51]

---

[50] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 270

[51] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 248

(6) ด้านการเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทย

รัฐธรรมนูญกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทยเช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมาย หรือความครอบงำใดๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ [52]

สมาชิกวุฒิสภามีเอกสิทธิ์ ความคุ้มกัน รวมทั้งหลักประกันความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ด้านต่างๆ ด้วย [53]

(7) ด้านการพิจารณาให้ความเห็นชอบเรื่องต่างๆ

รัฐธรรมนูญกำหนดให้วุฒิสภามีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาให้ความเห็นชอบเรื่องต่างๆ ในฐานะรัฐสภา เช่นเดียวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ใน ข้อ (4.1) – (4.5)

นอกจากนี้ ในระหว่างอายุสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง หรือสภาผู้แทนราษฎรถูกยุบ ให้วุฒิสภาประชุมเพื่อทำหน้าที่รัฐสภาในกรณีต่างๆ ตาม (4.6) – (4.10) [54]

---

[52] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 122

[53] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 126 วรรคท้าย มาตรา 130 และมาตรา 131

[54] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 132 (1)

กล่าวโดยสรุป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้วุฒิสภาหรือสมาชิกวุฒิสภามีบทบาทอำนาจหน้าที่เป็น “สภากลั่นกรอง” พิจารณากลั่นกรองร่างกฎหมายที่ผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว ซึ่งอำนาจหน้าที่ด้านนิติบัญญัตินี้ สภาผู้แทนราษฎรในฐานะสภาล่างถูกกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่มากกว่าสภาบนหรือสภาสูงเช่นวุฒิสภา

นอกจากนี้ บทบาทอำนาจหน้าที่ที่สำคัญอีกประการของวุฒิสภาหรือสมาชิกวุฒิสภา คือ “สภาตรวจสอบ” ซึ่งต้องควบคุมตรวจสอบผู้ใช้อำนาจรัฐจำนวนมากมาย ทั้งผู้ดำรงตำแหน่งในฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ และฝ่ายนิติบัญญัติด้วยกันเอง รวมทั้งกรรมการองค์กรอิสระต่างๆ ฉะนั้น จึงนับได้ว่าวุฒิสภาหรือสมาชิกวุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ในการ “ควบคุมตรวจสอบผู้ตรวจสอบ” โดยที่รัฐธรรมนูญกำหนดช่องทางและกลไกการควบคุมตรวจสอบไว้หลากหลาย ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

แบบแสดงความคิดเห็นต่อหนังสือ
"รัฐสภาไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550"

1. ชื่อ-นามสกุล .....
   ที่อยู่ที่สามารถติดต่อกลับได้.....
   .....

2. ผู้อ่านทำงานอยู่ในสายงานด้านใด
   - ◯ สายงานด้านการเมืองการปกครอง .....
   - ◯ สายงานวิชาการ .....
   - ◯ ภาคประชาสังคม .....
   - ◯ ประชาชนผู้สนใจทั่วไป .....
   - ◯ อื่นๆ .....

3. ท่านได้ประโยชน์จากการอ่านหนังสือเล่มนี้หรือไม่ อย่างไร
   .....
   .....

4. ท่านนำความรู้/ ข้อมูลจากหนังสือเล่มนี้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไร
   (เช่น การวิจัยต่อเนื่อง การอ้างอิงฯ เป็นต้น)
   .....
   .....

5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ
   .....
   .....

กรุณาส่งแบบแสดงความคิดเห็นนี้กลับมายัง สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า
อาคารศูนย์สัมมนา ชั้น 5 สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.)
47/101 หมู่ 4 ถนนติวานนท์ ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000
โทรศัพท์ 0-2527-7830-9 โทรสาร 0-2527-7824

(สำหรับถ่ายสำเนา)

บันทึก

บันทึก

บันทึก